Hrvatska narodna banka je progovorila. Hrvatska narodna banka smatra dostignuto zaduženje od 16,5 milijardi dolara neodrživim! Usput recimo, pored duga prema inozemstvu raste i domaći dug. Izbori su pred vratima i političke stranke zauzimaju startnu poziciju. Ovaj put privilegij početnog/ startnog «hica» pripada problemima u ekonomiji. Centalna banka čiji čelni čovjek, za razliku od svog prethodnika, ne koristi javna sredstva priopčavanja da bi ukazivao na probleme u gospodarstvu ovaj put je progovorio. Iako nije puno govorio; progovorio je na pravi način. Vjerujem da će biti ustrajan u svojoj odluci. Napisi koji slijede imaju za cilj da pridonesu raspravi o stanju u hrvatskom gospodarstvu i da pokažu kako je stanje inozemnog duga nužnost ove i ovakve politike a ne «ničim izazvan» i neočekivan slučaj.

U ovom napisu posebnu pažnju ću posvetiti robnom izvozu odnosno uvozu koji je «krivac» ili bolje rečeno posljedica ekonomske politike, posebno, u razdoblju od Antiinflacijskog programa do danas.

U razdoblju od 1990. godine do Antiinflacijskog programa Hrvatska je uvezla više robe za 2.292 milijuna dolara ili nešto manje od 600 milijuna dolara godišnje. Pri tome valja imati u vidu da je 1992. godine Hrvatska ostvarila suficit (to je ujedno i jedina godina kada je ostvaren robni suficit) od 136 milijuna dolara. Ima li se u vidu da je to razdoblje raspada Jugoslavije sa svim svojim učincima kao i da je to vrijeme rata robnu razmjenu sa inozemstvom možemo pozitivno ocijeniti.

Za ocjenu stanja hrvatskog gospodarstva neuporedivo je važnije razdoblje od 1993. godine do danas. 1993. godina je početak neoliberalističke doktrine a započela je 3. listopada 1993. godine Antiinflacijskim programom. Njemačka je marka fiksirana na četiri četvorke (1 njemačka mrakra = 4,444 hrvatska dinara) da bi odmah potom hrvatski dinar aprecirao i do dana današnjeg kuna (koja je u međuvremenu zamijenila hrvatski dinar) nije dostigla startnu poziciju od četiri četvorke.

Izvoz robe 1994. godine je iznosio 4.260 milijuna dolara dok je uvoz bio za 969 milijuna dolara veći i iznosio je 5.229 milijuna dolara. U 2002. godini izvoz robe se je povećao na 4.898 milijuna dolara a uvoz na 10.713 milijuna dolara ili 5.820 milijuna dolara više od uvoza.

Stopa rasta izvoza roba za razdoblje 1993. – 2002. iznosila je 2,55% (1990. – 2002: 1,66%). Uvoz roba se je u istom razdoblju povećavao po prosječnoj stopi od 9,67% (6,23%). Kumulativno deficit robne razmjene u razdoblju 1994. – 2002. je iznosio fantastičnih 33.089 milijuna dolara. Za radoblje 1990. – 2002. deficit robne razmjene iznosi 35.381 milijun dolara.

Uobičajeno je promatrati odnos uvoza/izvoza prema kretanju društvenog proizvoda. Tako je ostvareni izvoz roba u 1994. godini iznosio 29,2% bruto domaćeg proizvoda. Uvoz je iznosio 35,85% što znači da je odnos uvoza i izvoza prema domaćem bruto proizvodu iznosio 65,05%. U 2002. godini navedene veličine iznose respektivno: 21,83%, 47,75% i 69,58%.

Stvari se bitno mjenjaju ukolikoliko u promatranje uvrstimo i usluge. Tada su podaci respektivno za 1994. godinu: 49,8% i 47,4% (napomena u 1994. godini zahvaljujući uslugama imali smo suficit temeljem izvoza roba i usluga – suficit se više nije ponovio!) što u zbiru daje 97,2%. Za

2002. godinu podaci su kako slijedi: 47,0%, 56,6%, 103,6%. Suma izvoza i uvoza podjeljena sa domaćim bruto proizvodom pokazuje stupanj otvorenosti gospodarstva, odnosno stupanj integriranosti u svijetske tokove. Uzgred recimo da je Slovenija prema istim pokazateljima daleko otvorenija zemlja usprkos intervencionističkoj ekonomskoj politici o čemu sam već prije pisao na ovim stranicama.

Posebno je interesantno kretanje deficita robne razmjene i izvoza. Tako je 1994. godine deficit iznosio «svega» 22,75% da bi 2002. godine porastao na alarmatnih 118,82%. Drugim riječima, 1994. godine izvoz roba je pokrivao uvoz sa 81,47% da bi se 2002. godine pokrivenost uvoza izvozom smanjila na nedopustivih 45,72%.

Još je porazniji podatak dobijemo usporedimo li kumulirani deficit do 1994. godine (1993. 2.292 milijuna dolara) sa kumulativnim deficitom za razdoblje 1994. –2002. godine (33.089 milijuna dolara). Za navedeno razdoblje deficit se je povećao 14,44 puta. Drugim riječima, od Antiinflacijskog programa Hrvatska je uvezla više robe za 33,089 milijuna dolara što je za 47,48% više od ostvarenog domaćeg društvenog proizvoda u 2002. godini!

Na kraju valja istaći da se je teško pomiriti sa navedenim podacima. Teško je naći iole ozbiljnijeg ekonomistu koji bi mogao obraniti ova i ovakva kretanja. Neoliberalistička politika je i u slučaju Hrvatske pokazala svoju destruktivnu snagu. Teško naći opravdanja za dogođeno i još je teže spoznati da smo toliko dugo i uporno živjeli iznad objektivnih materijalnih mogućnosti a istovremeno imali toliko socijalnih problema. Pitanje svih pitanja je što će biti kada će se jednom morati platiti račun za učinjeno.